

Taiteelliset menetelmät henkilöstökehittämisessä - hanke

Voimaannu taiteen avulla! -työpajakokeilu
Espoon kaupungilla 2020

29.12.2020

Jaana Lietzén
Riina Blom
Hanna Saaristo

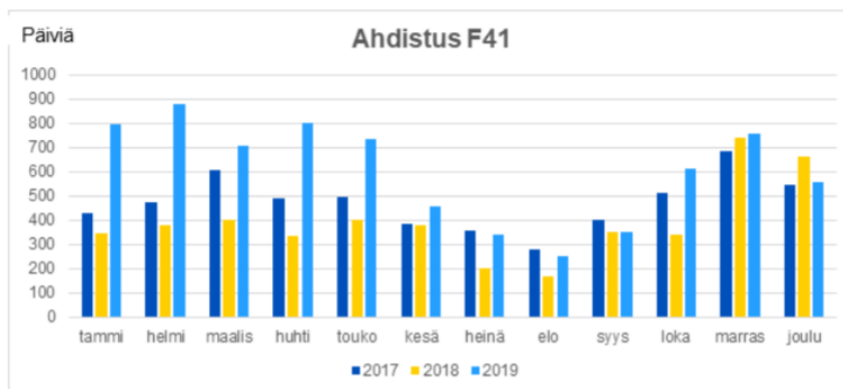
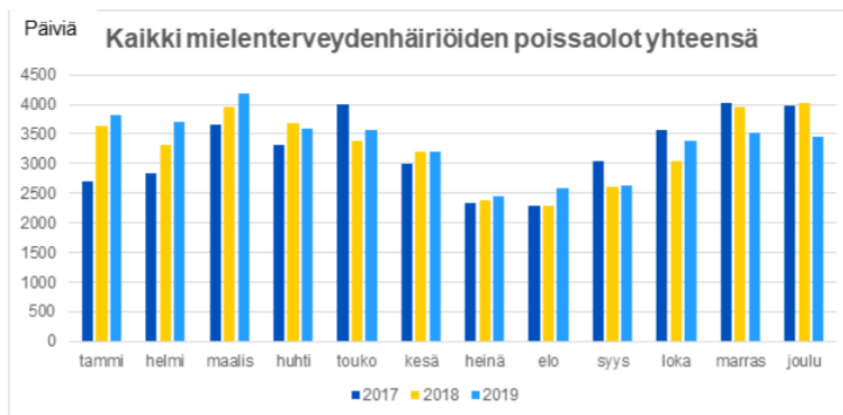
Sisällys

1. Lähtötilanne kohdeorganisaatiossa ja syyt hankkeen käynnistämiseen.....	3
2. Hankkeen kuvaus, tavoitteet ja merkitys organisaatiollesi ja soveltajalle/asiantuntijalle.....	4
3. Hankkeessa sovellettu tutkimus ja ulkopuolinen asiantuntija.....	4
4. Hankkeen toteutuminen ja eteneminen	5
5. Hankkeen tulokset, hyödyt ja vaikutukset.....	6
6. Hankkeen arviointi ja mahdolliset jatkotoimenpiteet	6
7. Viestintä ja yleinen hyödynnettävyys suomalaisessa työelämässä.....	7
8. Organisaation ja ulkopuolisen asiantuntijan yhteystiedot.....	8
9. Lähteet.....	8

1. Lähtötilanne kohdeorganisaatiossa ja syyt hankkeen käynnistämiseen

Voimaannu taiteen avulla! -työpajakokeilu lähti liikkeelle kaupungin HR-yksikön henkilöstökehittämisen ryhmän ja työterveyshuollon yhteisestä suunnittelusta. Kokeilu on osa Espoon kaupungin Taiteelliset menetelmät henkilöstökehittämisessä -projektia (TAIME) ajalla 2019-2021.

Espoon kaupungin työterveyshuolto havaitsi alkuvuodesta 2019 uupuneiden, ahdistuneiden ja masentuneiden henkilöiden määrän kasvaneen. Myös sairauspoissaolot lisääntyivät näiden diagnoosien osalta selkeästi. Todettiin, että trendin katkaisemiseen ja suunnan muuttamiseen tarvitaan ennaltaehkäiseviä keinoja sen lisäksi, että organisaatio on vahvistanut oireilevien hoitoon tarvittuja resursseja lisäämällä vastaanottoaikoja, kouluttamalla henkilöstöä sekä rekrytoimalla tarvittavaa osaamista.

Hanke linkittyy Espoon kaupungilla myös uusien toimintatapojen kokeilukulttuuriin, sillä kaupungilla ei ole aiemmin järjestetty taideinterventiota tälle kohderyhmälle. Hankkeen kokemusten pohjalta on ollut tarkoitus arvioida, voidaanko taiteellisia menetelmiä vakiinnuttaa osaksi henkilöstön kehittämisen menettelyjä.

2. Hankkeen kuvaus, tavoitteet ja merkitys organisaatiollesi ja soveltajalle/asiantuntijalle

Voimaannu taiteen avulla! -työpajaan osallistui 8 henkilöä sosiaali- ja terveystoimesta. Kokeilu koostui neljästä puolen päivän mittaisesta taidetyöpajasta. Työpajoissa oli kyse konsultatiivisesta ja toiminnallisesta prosessista, ei taideterapiasta.

Hankkeen kokeilun tavoitteeksi asetettiin, että **osallistujille syntyy kokemus voimaantumisen** ja että he saavat työkaluja ja keinoja uupumisen ja masentumisen ennaltaehkäisyyn.

Prosessin avulla **organisaatioon oli tarkoitus saada uutta tietoa ja ymmärrystä kokeilussa käytetyn taidemenetelmän käyttökelpoisuudesta**, vaikuttavuudesta ja soveltuvuudesta Espoon kaupungin uupumisvaarassa olevan henkilöstön tukemiseksi.

Taiteilijalle (Merja Valve, ValveWellness) **kokeilu antoi mahdollisuuden harjaantua** tarjousten kirjoittamisessa, palvelun hinnoittelussa ja taidemenetelmän markkinoinnissa potentiaalisille asiakkaille. Osallistuminen hankkeeseemme kehitti hänen myynti- ja markkinointiosaamistaan. Taiteilija sai myös kokemuksen toimia isossa organisaatiossa.

Konsultille (NewBeat Oy) **kokeilu antoi mahdollisuuden testata kehittämäänsä ReDoMe-metodia sekä siihen liittyvää konsultointia**. ReDoMe-metodissa johdetaan sekä tietoa että tunnetta. Metodiin liittyy Muutoksen portaat -työkalu, jota käytettiin hankkeessa vaikuttavuuden mittaamiseen.

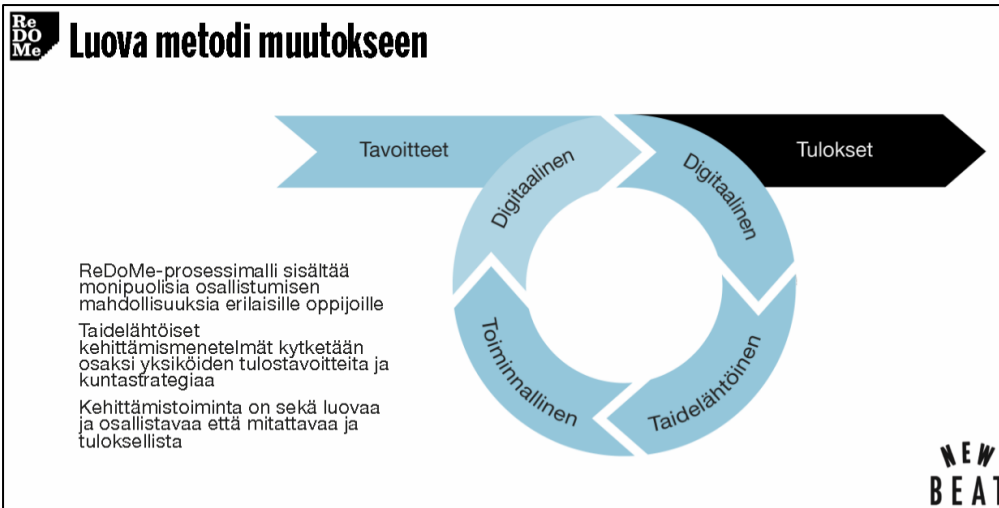
Hankkeen myötä organisaatioon saadaan uusi kehittämismenetelmä ja sen toteutusmalli käyttöön täydentämään toiminnan ja henkilöstön kehittämisen muita menetelmiä ja tukemaan erityisesti hyvinvointia ja luovuutta. Espoon HR tiedottaa kokeilusta sekä kaupungin sisällä että esim. taiteilijaverkostoissa.

3. Hankkeessa sovellettu tutkimus ja ulkopuolinen asiantuntija

Hankkeessa tehtiin mm. Sitran, TTL:n ja WHO:n raportoiman tutkimustiedon perusteella (ks. lähteet) alkuoletus, että taiteellisia menetelmiä hyödyntämällä on mahdollista edistää ja parantaa henkilöstön hyvinvointia ja sitä kautta työkykyä. Sitra on tehnyt listauksen kansainvälisten tutkimusten tuloksista, joissa mainitaan taiteen vaikutuksista mm. psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Myös WHO (2019) on julkaissut raportin taiteen vaikutuksista. Tutkimusten perusteella taiteella voi olla hyvinvointia lisäävä vaikutus.

Ulkopuolisina osapuolina hankkeessa olivat konsultoivassa roolissa Taide osana organisaatio -verkosto (TOO) sekä NewBeat Oy:n konsultti Heini Merkkiniemi. Verkoston kautta kokeiluihin rekrytoitiin taiteellista osaamista omaavia ammattitaiteilijoita. Voimaannu taiteen avulla! – työpajan ulkopuolisena asiantuntijana ja työpajojen vetäjäksi valikoitui, musiikin maisteri Merja Valve. Valitun taiteilijan taidemuotona työpajoissa olivat hoitavat äänet, musiikkimeditaatio, restoratiivinen jooga ja kehorytmiikka.

Kokeilun vaikuttavuutta tutkittiin NewBeat Oy:n kehittämän ReDoMe -metodin ja erityisesti Muutoksen portaat -työkalun avulla.

Lisätietoja ReDoMe-metodista www.newbeat.fi sekä www.redome.fi

ReDoMe-metodin avulla hankkeessa yhdistettiin taidelähtöisyys ja toiminnallisuus digitaaliseen prosessiin mm. seuraavasti:

- määritettiin tavoitteet ja avainsanat yhteistyössä esimiehen ja taiteilijan kanssa, luotuihin avainsanoihin peilattiin kokemuksia läpi hankkeen tiedonkeruun
- lähetettiin ennakkokysely, jonka tarkoitus on mm. orientoida henkilöt tulevaan taidetyöskentelyyn,
- lähetettiin toiminnallisen osuuden päätyttyä jälkikysely, jossa kokemusta ja toteutuksen laatua kartoitetaan

Alkukyselyn ja loppukyselyn tietoja yhdistämällä saatiin tulokset suhteutettuna alkukyselyn arvioihin. Prosessin lopputuloksena syntyvät arviot ja raportti mm. taidemenetelmän vaikutuksista osallistujiin.

Muutoksen portaat -työkalun kuva ja hankkeen tulokset näkyvät kappaleessa 5 alempana.

4. Hankkeen toteutuminen ja eteneminen

TAIME-projekti rekrytoi taiteilijat kaikkiin kokeiluihinsa TOO-verkoston kautta. Hanke eteni seuraavien vaiheiden kautta:

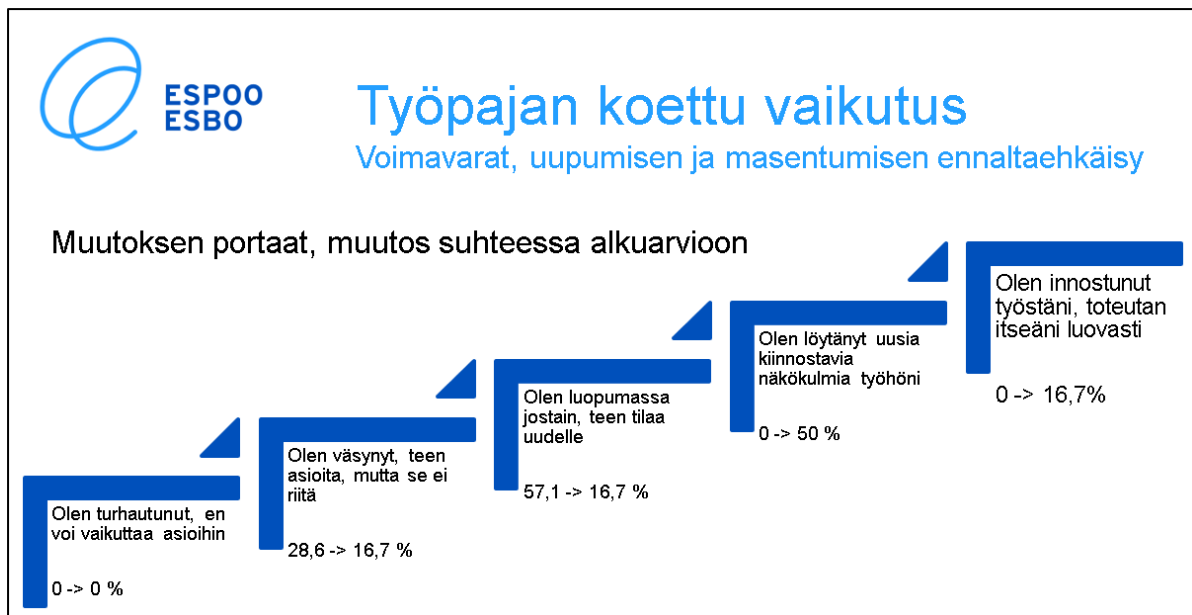
1. **Pyydettiin tarjouksia** toteutukseen taiteilijoilta. Tarjouksia tuli yhteensä neljätoista, joista projekti valitsi neljä mahdollista kandidaattia hankkeeseen siten, että erilaiset taiteenmuodot ja taiteilijat olivat edustettuina.
2. **Rekrytoitiin** osallistujat työpajaan tiedottamalla hausta Espoon intrassa.
3. **Valittiin taidemenetelmä.** Työpajasta kiinnostuneet äänestivät taidemenetelmän neljän heille esivalitun vaihtoehdon joukosta. Näin voitiin osallistaa hakijoita taidemenetelmän valintaan.
4. **Toteutettiin alkukysely.** Osallistujille lähetettiin alkukysely, jossa arvioitiin osallistumisen merkitystä, taiteeseen suhtautumista ja oman voimien tilaa NewBeat Oy:n ReDoMe -metodin ja siihen sisältyvän Muutoksen portaat -työkalun avulla.
5. **Toteutettiin toiminnallinen osuus eli neljä puolenpäivän työpajaa** valitulla taidemenetelmällä.
6. **Toteutettiin jälkikysely ja -haastattelut.** Jälkikysely sisälsi samat elementit kuin alkukysely. Lisäksi haastateltiin työpajojen osallistujien esimiehiä sekä taiteilijaa.
7. **Tulokset on raportoitu** TAIME-projektin ohjausryhmälle, työterveyshuollon johtajalle sekä kahden tulostulosyksikön johtajille, joiden organisaatioista osallistujat olivat.

5. Hankkeen tulokset, hyödyt ja vaikutukset

Osallistuneiden itsearvion perusteella työpajan tuloksena on tapahtunut merkittävää parannusta. Muutoksen portaat -mittarin perusteella henkilöt ovat siirtyneet työpajan lähtötilannetta paremmalle hyvinvoinnin tasolle. Osallistujilta kerättiin palautetta ensin ennakkokyselyllä ja työpajojen jälkeen heille lähetettiin palautekysely.

Tämän kokeilun perusteella voidaan sanoa, että hankkeessa käytetyllä taidemenetelmällä oli selvästi myönteiset vaikutukset uupumis- ja masennusriskissä olevien henkilöiden voimavaroihin. Taidemenetelmiä olisi hyvä päästä kokeilemaan laajemminkin henkilöstöön (yksilöt, työyhteisöt).

Muutoksen portaat -työkalun mittauksen avulla pystyttiin seuraamaan hankkeen vaikutusta:

Espoon kaupungin kehittämismenetelmä on julkinen. Hankkeen menettely soveltuu todennäköisesti kaikille organisaatiolle, joissa on tarvetta lisätä uupumisvaarassa olevien voimavaroja sekä vähentää mielenterveysdiagnoosien määrän kasvua.

6. Hankkeen arviointi ja mahdolliset jatkotoimenpiteet

Hanketta arvioitiin ReDoMe-metodin raporttien ja tulosten pohjalta osallistujien, osallistujien esimiesten, taiteilijan ja projektitiimin näkökulmista. Arvioinnissa tarkasteltiin sekä yksilöiden kokemuksia että mallin toimivuutta, vaikuttavuutta ja toistettavuutta organisaation näkökulmasta.

Haastattelujen, havainnointien ja tulosraportin perusteella hankkeen kokeilussa onnistuttiin erittäin hyvin.

Osallistujat

Osallistujat vastasivat lähtötilannetta koskevaan kyselyyn ja jälkikyselyyn prosessin päätyttyä. Osallistumisen merkitystä, taiteeseen suhtautumista ja oman voinnin tilaa arvioitiin ennen ja jälkeen työpajan Muutoksen portaat -työkalulla (ReDoMe-metodi). Osallistuneiden itsearvion perusteella työpajan tuloksena on tapahtunut merkittävää parannusta. Osallistujat ovat siirtyneet Muutoksen portaat -asteikolla paremman hyvinvoinnin tasolle.

Osallistajat raportoivat muutoksen portailla merkittävää siirtymistä ylemmille tasoille esim.

- väittämä ”olen löytänyt uusia näkökulmia työhöni” nousi 0%:sta 50%:in ja ylimmälle portaalle
- ”olen innostunut työstäni, toteutan itseni luovasti” oli yltänyt 16% vastanneista kun lähtötilanteessa näin koki 0% vastaajista.
- alemmalta portaalta ”olen väsynyt, teen asioita mutta se ei riitä” oli työpajan jälkeen enää 16,7% kun lähtömittauksessa sinne koki kuuluvansa 28,6% vastaajista.

Taiteilija

Taiteilija koki, että hänestä huolehdittiin monin tavoin ja että hän oli saanut riittävästi apua ja tukea Espoon kaupungin toimijoilta projektissa.

Esimies

Esimieshaastattelun perusteella olisi olemassa tarve toteuttaa uusia vastaavia työpajoja tälle kohderyhmälle. Esimiehet viittasivat haastavaan toimintaympäristöön ja vaikeaksi koettuun aikaan. Yksi esimies kertoi olevansa ylpeä työnantajastaan, joka järjestää taiteellisten menetelmien kokeiluja hyvinvoinnin parantamiseksi.

Projektitiimi

Projektitiimille syntyi yhteinen näkemys, että käytetty taidemenetelmä soveltuu hyvin käytettäväksi uupumisvaarassa olevaan henkilöstöön.

Jatkotoimenpiteet

Taidetyöpaja on täysin toistettavissa nyt testatulla toimintamallilla. Tarkoitus on toteuttaa tammi-helmikuussa 2021 toinen vastaava työpaja, johon on hakeutunut työntekijöitä kaikilta kaupungin toimialoilta.

Hankkeen kokeilujen ja hyvien tulosten pohjalta on syntynyt suunnitelma järjestää hyvinvoinnin kehittämiseksi vastaavia ryhmiä vuosittain.

7. Viestintä ja yleinen hyödynnettävyys suomalaisessa työelämässä

Kehittämishankkeen kokeilun tuloksista on raportoitu 3.12.2020 järjestetyssä TAIME-hankkeen ohjausryhmässä.

Hankkeen kokeilusta on uutisoitu Essin sivuilla (kaupungin intra) joulukuun aikana. Tulokset on myös lähetty niiden kahden tulosyksikön johtajalle, joiden organisaatioista osallistajat olivat. Joulukuun HR uutiskirjeeseen on menossa tiedote kokeilusta. Kaupungin henkilöstölehdessä on juttu koko hankkeesta, jossa maininta Voimaannu taiteen avulla! -kokeilusta.

Esimiehen haastattelu on julkaistu Espoon intrassa. Myöhemmin on tarkoitus julkaista kokeilusta uutinen Espoon ulkoisilla sivuilla, jossa on jo tietoa aiemmista kokeiluista.

Hankkeessa syntyi varsinaisen työpajan lisäksi malli konseptin toteuttamiseksi. Siksi sen toistettavuus ja hyödynnettävyys muissa organisaatioissa on varsin hyvä. Konseptia on tarkoitus esitellä taiteilijaverkostoissa sekä HR- ja henkilöstökehittämisen verkostoissa.

Taidetyöskentelyä voi tukea organisaatiossa monin tavoin. Kokeilun kautta oletus, että taiteelliset menetelmät voivat parantaa hyvinvointia, vahvistui. Taiteellisen työskentelyn

avulla näyttäisi kokeilun perusteella olevan mahdollista tavoittaa ja saada aikaan vaikutuksia, mitä ei aina puhtaasti keskusteluun ja kuuntelemiseen sekä tiedolliseen käsittelyyn perustuvalla työskentelyllä (esim. valmennus, työnohjaus, coaching) voi saavuttaa.

8. Organisaation ja ulkopuolisen asiantuntijan yhteystiedot

Hanna Saaristo, henkilöstön kehittämispäällikkö, hanna.saaristo@espoo.fi

Jaana Lietzen, suunnittelija, jaana.lietzen@espoo.fi

Riina Blom, erityissuunnittelija, riina.blom@espoo.fi

Merja Valve (Valvewellness), taiteilija, info@valvewellness.fi

Heini Merkkiniemi (NewBeat Oy), konsultti, heini@newbeat.fi

9. Lähteet

<https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-terveysvaikutuksiin/>

<https://taikusydan.turkuamk.fi/info/taiteesta-hyvinvointia/>

[What is the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review –raportti \(WHO 2019\)](#)

<https://www.ttl.fi/tutkimus-taide-tukee-tyontekijoiden-terveytta-ja-hyvinvointia/>